

25.84x33.39	1/3	1	עמוד	המגזין	מעריב	06/01/2019	66673524-9
ות לאומית בטכניון ד"ר ראובן גל - בהקשר למוסד נאמ - 85300							

יום ראשון | כ"ט בטבת תשע"ט | 6.1.2019

מעריב **המגזין**

מדור התחנה
המרכזית עם
מאיר ויזלטיר
.....
טליה לוין
10

המבחן של
חיננית לחברה
של אייל גולן
.....
12

התינוקת שלא
נולדה לי
.....
כרמית ספיר ויץ
17

על רקע הנסיקה בסקרים של בני גנץ:
האם הרקורד הצבאי מוכיח את עצמו
במבחן הפוליטי? • אלה שעשו את
המעבר מצה"ל לכנסת ופרשו ממנה,
קובעים: "לא מספיק להיות רמטכ"ל
מבריק כדי להיות ראש ממשלה"

נכנסים לשדה הקרב

מור שמעוני | 04

+

נהגים חדשים,
סכנות ישנות
אילנה שטוטלנד | 06

המועמדים הבולטים
לגלובוס הזהב
קריין ספינגולד | 14

23.56x32.52	2/3	4	עמוד	המגזין	מעריב - המגזין	06/01/2019	66673525-0
ות לאומית בטכניון ד"ר ראובן גל - בהקשר למוטד נאמ - 85300							

שפשוף לא נעים

מה מלמדים מקרי העבר על סיכוייו של בני גנץ להצליח בפוליטיקה? הצניחה של הרמטכ"ל לשעבר בכנסת או בממשלה צפויה להיות קשה - במקום הנחתת פקודות מתרגלים קומבינות, במקום להתבשם מהילה צבאית סופגים ביקורת • אבל ייתכן כי הנשק לו הוא נזקק כדי לצלוח את הבוץ הפוליטי הוא פשוט זמן

מור שמעוני

או היה להם סיכוי להצליח. דוגמה אחת היא יצחק רבין, שכהונתו הראשונה לא צלחה; אריק שרון הצליח רק אחרי הרבה שנים; הכהונה של אהוד ברק לא זכרה כמוצלחת, אף על פי שביצע לפניה שורה של תפקידים. יעלון לא הטביע שום חותם בתפקידים המיידים שעשה לאחר שהשתחרר מהצבא. שאול מופז גם הוא בסופו של דבר היה כישלון פוליטי.

זה מקרוב, כך שלא התפלאתי משום דבר. אבל בפוליטיקה יש מאפיין בולט שכמעט לא קיים בצבא - מתח כמעט בלתי אפשרי בין מה שאדם צריך להגיד או לעשות על מנת להוביל את הרעיונות ואת המדיניות שבהם הוא מאמין, לבין מה שעליו להגיד או לעשות על מנת להיבחר. מנהיג פוליטי הוא גם מדינאי. אלה שתי זהויות שונות לחלוטין. עליו לקבל חמש החלטות שונות כל יום והוא מתלבט כל הזמן: האם הוא מקבל החלטה על מנת לקדם את מדינת ישראל או שהוא פועל כדי להיבחר על ידי הסקטור הספציפי שאפשר לו להגיע לשלטון. לפעמים אלה שתי החלטות שונות לחלוטין. לצערי, בפוליטיקה יש אנשי צבא שהסתגלו לזה ואפילו לזי מצטיינים בכך. "גם אלה שהגיעו להיות ראשי ממשלה, זה קרה לאחר קדנציה או שתיים שבהן עיצבו מחדש את עולמם ורכשו כישורים פוליטיים", אומר פרופ' לוי. "רק רים פוליטיים".

השר לשעבר יוסי פלד (בתמונה): "חשוב שמי שמסיים את שירותו לא יחשוב שבגלל התפקידים הבכירים שעשה בצבא הוא כבר יכול להיות ראש ממשלה. להיות הרמטכ"ל הכי מבריק בעולם לא מספיק כדי להיות ראש ממשלה. צריך המון שפשוף, להבין מה זה פוליטיקה, מה זה קואליציה"

לא מתרגל למחשבה שההילה שעמדה לרשותו כאיש צבא רחוקה ממה שיש לו כפוליטיקאי".

עוברים להקשב

יחד עם גנץ יתמודדו בבחירות הקרובות הרמטכ"ל לשעבר משה (בוגי) יעלון, אשר כיהן כבר כשר הביטחון וכעת הקים מפלגה חדשה, וכן ראש אכ"א לשעבר, אורנה ברביבאי, שתברה ליש עתיד. למי שעשו כבר את המסלול הזה, המעבר הלא כל כך חלק מהזירה הצבאית הפוליטית, יש מה לומר להם. אולי אף להזהיר. ומה אנחנו, האזרחים, נרוויח מכך? "הציבור יקשיב יותר לאיש צבא", טוען אילון. "אנחנו חיים בעולם שבו המצב הביטחוני הוא פרמטר מרכזי בשיקול של אדם על מי לסמוך ולמי להצביע. אני שים מצביעים דרך הבטון ולא דרך הראש, בעיקר במציאות של פחד. כשמתחיל קמפיין בחירות, שואלים שאלות שלעיתים הן פתטיות, כמו 'מי ינצח את המאס'. הפוליטיקה נראית מבחוץ כמו תהליך של קבלת החלטות רציונליות, כשבפועל היא עולם של רגשות". אילון אינו נוכר בחיבה בתקופת היותו פוליטיקאי. "כשהחלטתי להיכנס לפוליטיקה כבר הכרתי את המציאות בה", הוא נזכר. כראש השב"כ אתה רואה את

או הודיע על הקמת מפלגה חדשה, הציבור בישראל מחכה בכליון עיניים למורצא פיו של הרמטכ"ל לשעבר בני גנץ. מה יהיה המצע שלו? היכן הוא ממוקם במפה הפוליטית? האם יתחבר לנתניהו? גנץ שומר בינתיים על עמימות, כיאה לאיש צבא מנוסה. אך האם ההתנהלות הזאת מתאימה גם לפוליטיקאי?

בכל מקרה, תכונות רבות אחרות שחשובות לאיש צבא עלולות להיות לו לרועץ בניסיונותיו לכבוש את הזירה הפוליטית. רבים טובים עשו לפני גנץ את המעבר מהצבא לפוליטיקה. חלקם בהצלחה, אחרים הגיעו לפסגה, אחרים כשלו כישלון חרוץ. "יש פער גדול מאוד בין הפוליטיקה שקיימת כמסגרת הצבאית לבין ההתנהגות הפוליטית שנדרשת במערכת הפוליטית", אומר עמי אילון, מפקד חיל הים ושייטת 13 לשעבר, ראש השב"כ לשעבר ומי שכיהן כשר מטעם מפלגת העבודה. "אין מקרה אחד של איש צבא שעבר לפוליטיקה והשנים הראשונות לכהונתו היו מוצלחות", מציין פרופ' יגיל לוי, חוקר יחסי צבא וחברה באוניברסיטה הפתוחה. "בשלבים הראשונים הוא עדיין

25x32.63	3/3	עמוד 5	מעריב - המגזין	06/01/2019	66673526-1
ות לאומית בטכניון ראונון גל - בהקשר למוסד נאמ - 85300					

▶ "כהונה לא מוצלחת". ברק

▶ "כישלון פוליטי". מופז

▶ "לא הטביע חותם". יעלון

▶ "הרגשתי גועל נפש". יתום

מרגיש בשל. ב-1999 קרא לי ברק למ שרד והציע לי להיות שר, בלי פריימריז. אמרתי שאני עדיין לא מכיר מספיק את החברה הישראלית כדי לקחת על עצמי את האחריות הזו. ב-2006 חרה לי איך נראתה מלחמת לבנון השנייה וקיבלתי החלטה להצטרף לליכוד. מצאתי עצמי חבר כנסת ושר ללא תיק בממשלתו של ביבי. אחרי שלוש וחצי שנים ביקשתי לסיים את תפקידי, הרגשתי שאני לא ממצה את עצמי. אומר בצנינות שפיניתי מקום לטובים יותר."

הציניות הזאת מסתירה אכזבה לא מור עטה מהחוויה שספג במערכת הפוליטית. "מערך השיקולים שם שונה לחלוטין", הוא אומר בכעס. "לדוגמה, יושבים שעות ודנים בתקציב המדינה. דנים יום ולילה ועוד יום - עסק באמת רציני ודרמטי. לליכוד יש עשרה שרים בממשלה. יושבת מפלגה קטנה, הבית היהודי, שיש לה שלוש נציגים בכנסת ושר אחד בממשלה, ובגלל שיש קושי להעביר את התקציב מפסיקים את הדיון וראש הממשלה לוקח את האיש הזה, פרופ' דניאל הרשקוביץ, כדי לשכנע אותו. השיקולים לא תמיד ענייניים אלא שייכים להתחייבויות קואליציוניות. מקימים חדר מיון באשק לון או הצד הדתי בממשלה מתנגד, כי יש קברים עתיקים מתחת."

מה צפוי לבני גנץ לדעתך? "חשוב שמי שמסיים את שירותו לא יחשוב שבגלל התפקידים הבכירים שעשה בצבא הוא כבר יכול להיות ראש ממשלה. להיות הרמטכ"ל הכי מב-ריק בעולם לא מספיק כדי להיות ראש ממשלה. צריך המון שפשוף, להבין מה זה פוליטיקה, מה זה קואליציה, אופוזיציה, דת ומדינה. הצבא והפוליטיקה הם מער-כות שונות לגמרי."

"אנשי צבא באים להתיעץ איתי אם להיכנס לפוליטיקה", מוסיף אילון. "אני אומר שאשמח שייכנסו, כי חשוב שיהיו שם אנשים טובים, אבל מציג את הדייל-מות. אומר להם: 'תשכחו ממה שידעתם בצבא'. יש היום בכנסת, בתפקידים בכירים, אנשים שמאוד הערכתו ופנו אלי כדי לשמוע את דעתי לפני הכניסה לפוליטיקה. בשנה האחרונה הרמתי אליהם טלפון והבעתי אכזבה מההתנהלות שלהם כפוליטיקאים."

"הסיפור של גנץ מעניין משום שמיד לאחר סיום תקופת הצינון שלו הוא מת-מודד בראש רשימה ומצטייר כהבט-חה גדולה", מוסיף פרופ' לוי. "יש כאן מקרה, אולי ראשון, שבו רמטכ"ל שלא הטביע שום חותם, לא רשם לעצמו שום הישג בעל משמעות, מגיע בכל זאת כדי בטחה. אחד ההסברים שאני נותן לזה הוא שיש לו הילה של רמטכ"ל מרגיע ונעים, והציבור מבקש משהו א-פוליטי. אבל יותר מאשר גנץ מביא איתו את תדמיתו האישית, הוא מביא אמון גבוה שהציבור הישראלי רוכש לצבא כמוסד. האמון הזה נשאר איתו בשנים האחרונות למרות היותו על תפקוד הצבא, כי הצבא עדיין נתפס כסוג של שמורת טבע ערי-כית, לעומת המערכת הפוליטית, שהיא הפוכה מכך".

מעבר חד. גנץ על מדים ועל אזרחי

בממשלה מהקואליציה, כשיש לי עליה ביקורת נוקבת. אומנם היה לי יותר חופש מאשר בצבא להביע את דעותיי ועמדתי, תיי, אבל בשלבים מסוימים הרגשתי גועל נפש."

לדברי פרופ' גל, עמית מחקר בכיר במוסד שמואל נאמן למחקרי מדיניות לאומית בטכניון, "כדי להיכנס לפוליטיקה, לתפקיד מנהיגותי, צריך שלוש דברים: קודם כל כישורי מנהיגות ויכולת להוביל ולהשפיע - דבר שקיים בהגדרה של אנשי צבא בכירים; דבר שני, צריך תפיסת עולם ברורה. אתה לא נכנס לפוליטיקה רק בשביל למלא צרכי אגו, אתה חייב לבוא עם השקפת עולם מאוד ברורה, שיושבת על ערכים, על אידאולוגיות. ההיסטוריה מלמדת אותנו שבקרב אנשי צבא היו גם וגם. היו כאלה שנכנסו עם אג'נדה ברורה, כמו מאיר פעיל, שהחבר לשמאל, והיו כאלה שלא טיבו שגיבשו כזאת עד הסוף, כמו אמנון ליפקין-שחק."

ד"ר גל מוסיף כי "הדבר השלישי הוא מחויבות ואפילו נכונות להקרבה. זה שדה מוקשים, עולם לא קל שדורש מחיר מאוד גבוה. מצד אחד, אצל אנשי צבא בכירים אי אפשר להעמיד בסימן שאלה את הנכונות שלהם להקריב מעצמם לטובת נושאים לאומיים. חלקם עשו זאת עשרות שנים. אבל סוג המחויבות הזה שונה מהמחויבות שאיתה נכנסים לתחום הפוליטי. יש אנשי צבא שאמרו לי: 'אני מוכן לסכן את עצמי פיזית - אבל לא מוכן לקחת את הסיכונים הכרוכים בכניסה לפוליטיקה'."

עולם אחר

"בניגוד לאחרים, לי נדרשו 15 שנה מאז השחרור מהצבא ועד הכניסה לפוליטיקה", נזכר השר לשעבר ואלוף פיי קוד צפון לשעבר יוסי פלד. "ועדיין אני חושב שאין שום דמיון בין להיות קצין בכיר לחבר כנסת, שר ואפילו ראש ממשלה. ב-1996 ביבי נתניהו נבחר להיות ראש ממשלה והציעו לי להצטרף. הייתי שש שנים אחרי השחרור. זה מאוד החמיא לי, אבל אמרתי שאני לא

אין לנו רקורד של הצלחה מרובה בקרב אנשי צבא."

לדברי פרופ' לוי, "האופן בו פועל ארגון היררכי סמכותי כמו הצבא שונה מאוד מהמערכת הפוליטית, שבה נדרש מאיש הצבא לעסוק כל העת במשא ומתן, בפשרות ובגיוס תמיכה. לפחות בשלבים הראשונים הוא עדיין לא מתרגל למח-שבה שההילה שעמדה לרשותו כאיש צבא, וממנה נהנה גם בתקופה שלאחר פרישתו, רחוקה מאוד ממה שיש לו כפוליטיקאי. אלה שהיו מוכנים להסת-גל לכך הצליחו. שתי הרוגמאות הטובות הן רבין שרון. מקום שבו נרשמה הצלחה פוליטית לאנשי צבא לשעבר הוא בשלטון המקומי. שם, בשונה מהמערכת הארצית, ניתנת לראשי עיריות יכולת תמרון רבה מאוד וסמכות גדולה. זאת מערכת מאוד היררכית, שמעניקה כוח רב לראשי ערים. המקרה הבולט ביותר הוא ראש עיריית תל אביב המיתולוגי, שלמה להט."

מי שהתקשה להסתגל למתח שבין מה שנהוג במערכת הצבאית לחיים הפוליטיים הוא דני יתום, אף על פי שהמעי-בר שעשה לא היה ישר. ב-1996 השתחרר מהצבא בדרגת אלוף ולאחר מכן שימש ראש המוסד במשך שנתיים. אחרי שפשט את מדי איש הביטחון לחלוטין, נכנס לתחום העסקים הפרטיים. "ואז, בשנת 1999, חברי הטוב אהוד ברק, שני-צח בבחירות, קרא לי להיות ראש המטה המדיני-ביטחוני שלו", הוא נזכר. "לאחר מכן חזרתי לתחום העסקים ורק לקראת הבחירות של 2003 החלטתי שאני מער-ניין להמשיך לתרום."

יתום נבחר כחבר כנסת מטעם מפלגת העבודה. "ואז החלו הבעיות", הוא מספר. "המעבר עצמו לא היה בעייתי בכלל, כי הכרתי כבר את פעילות הכנסת, הופעי-תי בפניה כמה פעמים, בין היתר כמזכיר הצבאי של רבין. בקיצור, ידעתי. המעבר נראה לי די טבעי כי הוא לא היה חד. אבל כעבור חמש שנים התפטרתי מיוזמתי. אחרי מלחמת לבנון השנייה היו לי טעי-נות קשות מאוד לממשלה ולעומד ברא-שה, אהוד אולמרט. הרגשתי שאני עושה שקר בנפשי אם אני ממשיך לתמוך

השר לשעבר עמי אילון (בתמונה): "אנשי צבא באים להתיעץ איתי לפני הכניסה לפוליטיקה. יש בכנסת, בתפקידים בכירים, אנשים שהערכתו ופנו אלי כדי לשמוע את דעתי לפני הצעד שעשו. בשנה האחרונה הרמתי אליהם טלפון והבעתי אכזבה מההתנהלות שלהם כפוליטיקאים"